

Valg af økologiske efterafgrøder

Efterafgrøder er vigtige i økologisk jordbrug. Tjen op til 75 kg N/ha og forbedr samtidig jordens frugtbarhed.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Efterafgrøder har en vigtig funktion i økologisk jordbrug. De skal først og fremmest holde på uudnyttet kvælstof til gavn for den efterfølgende afgrøde. Derudover har en veletableret efterafgrøde en positiv effekt på humus- og kulstofbalancen i jorden, og dybe rødder forbedrer jordstrukturen. Valget af efterafgrøder tilpasses sædskiftet og ukrudtstrykket i den pågældende mark. I vårsæd sås udlæg af kløvergræs umiddelbart efter såning af afgrøden, senest efter en uge. Korsblomstrede efterafgrøder skal etableres hurtigst muligt efter høst af hovedafgrøden, bedst før 10. august; lovkravet er den 20. august.

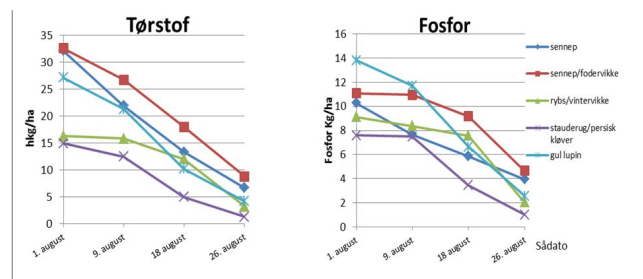
Valg og etablering

Ved valg af efterafgrøde tages hensyn til markens aktuelle kvælstofstatus, jordtype og dæksædsafgrøde. Ved lav kvælstofstatus er det en god idé at gavne sig af kvælstoffikserende efterafgrøder (hvidkløver, rødkløver, vikker, lucerne mm.). For marker med høj kvælstofstatus er prioriteten at fastholde overskudskvælstof. Gul sennep og olieræddike med deres hurtige udvikling i efteråret og dybe rødder egner sig hertil, se figur 1. Det skal besluttes, om der skal undersøges nu, eller om der skal sås efter høst af tidlig dæksæd. Ved etablering efter høst er tidlig såning kritisk for væksten og næringsstofoptagelsen, se figur 2.

Figur 1. Valg af efterafgrøder

	Såtid	Konkurrence fra dæksæden	Jordtype	Arter	Udsæd Kg/ha
Lav kvælstofstatus	Forår	Svag (<i>vårhvede, vårbyg og vårtriticale</i>)	Alle	Hvidkløver + rajgræs	2+8
		Stærk (<i>havre, rug</i>)	Alle	Rødkløver + rajgræs	3+8
	Efter høst		Sand	Vintervikke + rug	40+40
			Ler	Fodervikke + gul sennep	30+5
Høj kvælstofstatus	Forår	Svag (<i>vårhvede, vårbyg og vårtriticale</i>)	Alle	Alm. rajgræs	10
		Stærk (<i>havre, rug</i>)	Alle	Ital. rajgræs	10
	Efterhøst		Sand	Vinterraps	6
			Ler	Vinterraps + rug	3+40
				Gul sennep eller olieræddike	8 12
				Vinterraps + rug	3+40

Figur 2. Tørstofproduktion og fosforoptyag

Klik på figuren for stor udgave

Fosfor og kalium

Efterafgrøder optager og holder på mange næringsstoffer. En tidlig etablering er afgørende for nyttevirkningen af efterafgrøden, det gælder blandt andet for fosfor og kalium. Det er også muligt at kombinere arter. Blandingen gul sennep og fodervikke er fx god til også at optage fosfor i biomassen.

Ukrudt og efterafgrøder

Tidsler, svinemælk og følfod udelukker ikke efterårssåede efterafgrøder, men det kan være nødvendigt at pløje forud for etableringen for at sikre en god etablering. Når denne pløjning følges op med en forårsplojning opnås god effekt på rod ukrudtet. Er der store problemer med kvik, kan det være nødvendigt at droppe efterafgrøden, hvis der er planlagt mekanisk bekæmpelse i efteråret. Frø ukrudt i bunden af kornafgrøderne forhindrer ofte en god etablering af gul sennep og olieræddike før høst. Denne etableringsmetode kan vi derfor ikke anbefale.

Regler for efterafgrøder

Der skal etableres lovpligtige efterafgrøder i efteråret 2013 på 14 pct. af efterafgrødegrundarealerne ved mere en 0,8 DE pr. ha og på 10 pct. af grundarealerne ved mindre end 0,8 DE pr. ha. Kvælstoffikserende efterafgrøder må ikke medregnes som pligtige efterafgrøder, heller ikke kløvergræsudlæg. Bedrifter med uudnyttet kvælstofkvote kan omregne overskydende kvote til erstatning for pligtige efterafgrøder. Nedsættelse af N-kvoten med 56 kg omregnes til én ha pligtige efterafgrøder for landbrug med færre end 0,8 DE pr. ha og 85 kg N for bedrifter med flere end 0,8 DE pr. ha. Dermed kan der blive plads til efterafgrøder, som indeholder kvælstoffikserende afgrøder og de mange spændende arter, som ikke er registreret på listen over lovpligtige efterafgrøder.

Godkendte lovpligtige efterafgrøder:

- Udlæg af rent græs, og cikorie
- Korn og græs sået senest 1. august
- Korsblomstrede afgrøder sået senest 20. august
- Frøgræs der efter høst fortsætter som efterafgrøde

Efterafgrøder optager mellem 10–75 kg N pr. ha i overjordisk plantemasse.
Forsinket etablering koster ca. 2 kg. N pr. ha pr. dag.

Hurtigt udviklende gul sennep med lange rødder er velegnet på marker med høj kvælstofstatus. Her er gul sennep sået efter pløjning den 16. august og fotograferet to måneder senere. (Klik på billedet for stor udgave).
Foto: Lars Egelund, Videncentret for Landbrug.

Artiklen har været bragt i et medie under LandbrugsMedierne